

Aşılar Hakkında Bilinmesi Gerekenler

Aşılama nedir?

“**Aşılama**, insanları zararlı hastalıklara karşı korumanın basit, güvenli ve etkili bir yoludur.

Aşılama, belirli enfeksiyonlara karşı direnç oluşturmak için vücudunuzun doğal savunmasını kullanır ve bağışıklık sisteminizi güçlendirir.

Aşılar, tıpkı bir hastalığa maruz kaldığında yaptığı gibi, bağışıklık sisteminizi antikorlar oluşturmak üzere eğitir. Bununla birlikte, aşılar yalnızca virüsler veya bakteriler gibi öldürülmüş veya zayıflatılmış mikrop türleri içerdiğinden, hastalığa veya ilgili hastalık nedenli komplikasyonlara neden olmaz.

Yeni koronavirüs enfeksiyonuna karşı geliştirilen yeni teknoloji RNA aşısında ise öldürülmüş veya zayıflatılmış virüsler değil de vücutta virüse ait proteinlerin üretilmesini sağlayacak olan mRNA kas içine enjekte edilir. Daha sonra vücudumuz virüse ait proteinleri üretir ve bağışıklık sistemimiz ile sanki virüs ile enfekte olmuşuz gibi yanıt oluşturur. Bu aşı türü de korunulmak istenen hastalığa veya bu hastalık nedenli komplikasyonlara neden olmaz.

Aşıların çoğu enjeksiyonla yapılır, ancak bazıları ağızdan veya buruna püskürtülerek de yapılabilir.

Aşılama neden önemlidir?

Aşılama, hastalığı önlemenin ve hayat kurtarmanın **güvenli ve etkili** bir yoludur. Aşılama şimdi her zamankinden daha önemli.

Günümüzde difteri, tetanoz, boğmaca, grip ve kızamık gibi en az **20 hastalığa karşı koruma sağlayacak aşılar mevcuttur**.

Bu aşılar her yıl **3 milyona** kadar insanın hayatını kurtarmaktadır.

Aşı olduğumuzda **sadece kendimizi değil çevremizdekileri de koruruz**.

Bazı kişilere hekim tarafından, sağlık durumları nedeniyle bazı aşıları yaptırmamaları tavsiye edilebilir. Bu hastaların hasta olmaması da toplumun geri kalanının aşılarını yaptırmış olmasına bağlıdır. Yani aşı olmak, **sadece bireysel bir karar değil, toplumsal, vicdani ve ahlaki bir sorumluluktur**.

Aşı nasıl etki eder?

Aşılar, koruma sağlamak için vücudunuzun doğal savunmalarıyla birlikte çalışarak hastalık kapma riskini azaltır. Aşı yaptırdığınızda bağışıklık sisteminiz şu şekilde yanıt verir.

Aşı ile sunulan virüs veya bakteri gibi istilacı mikropları tanır.

Bu mikroplara karşı antikor üretir. Antikorlar, bağışıklık sistemi tarafından hastalıkla savaşmak için doğal olarak üretilen proteinlerdir.

Aşısını olduğunuz hastalığı ve onunla nasıl savaşılacağını hatırlar. Gelecekte bu mikroplara maruz kalırsanız, bağışıklık sisteminiz siz hastalanmadan önce onu hızla yok edebilir.

Böylece aşısını olduğunuz hastalığa hiç yakalanmayabilirsiniz veya yakalansanız bile hastalığı hafif geçirirsiniz.

Bu nedenle aşı, hastalığa neden olmadan vücutta bağışıklık tepkisi oluşturmanın güvenli ve akıllı bir yoludur.

Bağışıklık sistemimiz hatırlamak için tasarlanmıştır. Bir aşının bir veya daha fazla dozuna maruz kaldığımızda, tipik olarak bir hastalığa karşı yıllarca, on yıllarca ve hatta ömür boyu korunuruz. Aşıları bu kadar etkili yapan da budur. **Aşılar, bir hastalığı ortaya çıktıktan sonra tedavi etmektense, ilk etapta hastalanmamızı engeller.**

Aşılar bireyleri ve toplumları nasıl korur?

Aşılar, vücudun doğal savunması olan bağışıklık sistemini virüsleri ve bakterileri tanımak ve onlarla savaşmak üzere eğiterek ve hazırlayarak çalışır. Vücut daha sonra hastalığa neden olan bu patojenlere maruz kalırsa, onları çabucak yok etmeye hazır olacaktır. Bu da hastalığı önleyecektir.

Bir kişi bir hastalığa karşı aşı olduğunda, bu hastalığa yakalanma riski azalır ve böylece mikrobun hastalığı başkalarına bulaştırma riski de azalır. Bir toplumda daha çok insan aşılandıkça, daha az insan savunmasız kalır ve **mikrobun kişiden kişiye bulaşma olasılığı daha az olur**.

Bir mikrobun toplumda dolaşım olasılığını azaltmak, diğer ciddi sağlık koşulları nedeniyle aşılanamayanları aşının hedeflediği hastalıktan korur. Buna **“toplum bağışıklığı”** denir.

“Toplum bağışıklığı”, nüfusun yüksek bir yüzdesi aşılandığında ortaya çıkar ve bulaşıcı hastalıkların yayılmasını zorlaştırır, çünkü enfekte olabilecek çok fazla insan yoktur.

Ancak toplum bağışıklığı yalnızca o **toplumda yaşayan insanların çoğu aşılanırsa işe yarar**. Diğer taraftan toplum bağışıklığı aşı ile önlenemez tüm hastalıklara karşı koruma sağlamaz. Örneğin tetanoz, diğer insanlardan değil, çevredeki bakterilerden kaynaklanır, bu nedenle, topluluğun geri kalanının çoğu aşılanırsa bile, aşılanmamış olanlar hastalıktan korunamaz.

Neden aşı yaptırmalıyım?

Aşılar olmadan, kızamık, menenjit, zatürre, tetanoz ve çocuk felci gibi ciddi hastalık ve sakatlık riskiyle karşı karşıyayız.

Bu hastalıkların çoğu yaşamı tehdit edebilir.

DSÖ, aşıların her yıl **2 ila 3 milyon** hayat kurtardığını tahmin ediyor.

Bazı hastalıklar nadir hale gelse de, onlara neden olan mikroplar dünyanın bazı bölgelerinde veya her yerde dolaşmaya devam ediyor. **COVID-19** örneğinde de gördüğümüz gibi, günümüz dünyasında bulaşıcı hastalıklar kolaylıkla sınırları aşabilir ve korunmayan herkese bulaşabilir.

Aşı olmak için iki temel neden, kendimizi korumak ve etrafımızdakileri korumaktır. Çok küçük bebekler, ağır hasta olanlar veya belirli alerjileri olanlar gibi gruplara aşı yapılamayacağı için, bu bireyler aşı ile önlenabilir hastalıklardan korunabilmek için başkalarının aşılanmasına muhtaçtır.

Sadece kendimizin ve sevdiklerimizin değil diğer insanların hakkına da saygı gösterdiğimiz için aşılanmak isteriz.

Aşılar nasıl geliştirilir ve test edilir?

En yaygın kullanılan aşılar, her yıl milyonlarca insanın bunları güvenli bir şekilde almasıyla, çok uzun yıllardır piyasada bulunmaktadır. Tüm ilaçlarda olduğu gibi, her aşının bir ülkede kullanılmaya başlanmadan önce güvenli olduğundan emin olmak için kapsamlı ve titiz testlerden geçmesi gerekir.

DeneySEL bir aşı, güvenliğini ve hastalığı önleme potansiyelini değerlendirmek için ilk olarak hayvanlarda test edilir. Daha sonra üç aşamada insan klinik deneylerinde test edilir:

Aşama (Faz) I'de, aşı güvenliğini değerlendirmek, bir bağışıklık tepkisi oluşturduğunu doğrulamak ve doğru dozu belirlemek için az sayıda gönüllüye verilir.

Aşama (Faz) II'de, aşı, bağışıklık tepkisi oluşturma yeteneğini daha fazla değerlendirmek için herhangi bir yan etki açısından yakından izlenen yüzlerce gönüllüye verilir. Bu aşamada, mümkün olduğunca hastalık sonuçlarına ilişkin veriler de toplanır, ancak gönüllü sayısı genellikle aşının hastalık üzerindeki etkisinin net bir resmini elde etmek için yeterince büyük değildir. Bu aşamadaki katılımcılar, aşının hedeflendiği kişilerle aynı özelliklere (yaş ve cinsiyet gibi) sahiptir. Bu aşamada, bazı gönüllüler aşıyı alırken diğerleri almazlar, bu da aşı hakkında karşılaştırmaların yapılmasına ve bazı sonuçlara ulaşılmasına olanak sağlar.

Aşama (Faz) III'te aşı, aşama II denemelerinde olduğu gibi bazıları araştırma aşısını alan ve bazıları almayan binlerce gönüllüye verilir. Her iki gruptan elde edilen veriler, aşının korumak üzere tasarlandığı hastalığa karşı güvenli ve etkili olup olmadığını görmek için dikkatlice karşılaştırılır.

Klinik araştırmaların sonuçları hazır olduğunda, bir aşının ulusal aşılama programına dahil edilmeden önce, ruhsatı kullanım izni ve benzeri onaylar için etkinlik, güvenlik ve üretim incelemeleri dahil olmak üzere bir dizi aşamadan geçmesi gereklidir.

Bir aşı uygulanmaya başladıktan sonra, en yüksek koruyucu etkisinin sağlanabilmesi için aşının en iyi nasıl kullanılacağını değerlendirmek üzere yakın izlem devam eder. Beklenmedik bir yan etki gelişip gelişmediği ve aşının etkinliği çok daha fazla insanda gözlenmiş olur.

Aşılar güvenli midir?

Aşılama güvenlidir ve bir aşının yan etkileri genellikle hafif ve geçicidir, örneğin kol ağrısı veya hafif ateş gibi. Daha ciddi yan etkiler mümkündür, ancak oldukça nadirdir.

Onaylanmış herhangi bir aşı, kullanım için onaylanmadan önce çok sayıda deneme aşamasında titizlikle test edilir ve kullanıma sunulduğunda da düzenli olarak yeniden değerlendirilir. Bilim insanları ayrıca, bir aşının sağlık risklerine neden olabileceğine dair herhangi bir işaret için çeşitli kaynaklardan gelen bilgileri sürekli olarak izler.

Unutmayın, aşıyla önlenabilir bir hastalık nedeniyle ciddi şekilde zarar görme olasılığınız aşıdan zarar görme olasılığınızdan çok daha yüksektir. Örneğin tetanoz hastalığı şiddetli ağrıya, kas spazmlarına (çene kilitlenmesine) ve kan pıhtılaşmasına neden olabilir, kızamık ise ensefalite (beyin enfeksiyonu) ve körlüğe neden olabilir. Aşıyla önlenabilir birçok hastalık ölümlerle bile sonuçlanabilir. Aşılanmanın faydaları risklerinden büyük ölçüde ağır basar ve eğer aşılama olmasaydı çok daha fazla sayıda hastalık ve ölüm meydana gelirdi.

COVID-19 için aşı var mı?

Ülkemizde henüz onaylanmış bir aşı yoktur. Ancak potansiyel aşılar üzerinde çalışılmaktadır. Halen dünya çapında belli bazı ülkelerin kullanım izni vermiş olduğu üç farklı COVID-19 aşısı bulunmaktadır.

Bir aşının güvenli ve etkili olduğu kanıtlanmışsa, **ulusal düzenleyiciler tarafından onaylanmalı**, titiz standartlara göre üretilmeli ve dağıtılmalıdır.

Bu süreçteki temel adımları koordine etmeye yardımcı olmak için dünya çapında bilim insanları ve **Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)** birlikte çalışmaktadır.

Güvenli ve etkili bir aşı elde edildiğinde, DSÖ buna ihtiyaç duyacak milyarlarca insan için **eşit erişimi kolaylaştırmak** için çalışacaktır.

Ülkelerin sağlık otoriteleri Dünya Sağlık Örgütü'nün önerileri dünya çapında ve ulusal bilim insanlarının görüşleri doğrultusunda aşılardan ulusal çapta kullanımına onay verirler.

Dünya Sağlık Örgütü'nün bir aşıya güvenli demesi için aşının hangi mekanizmalardan geçmesi gerekiyor ?

Aşıların büyük (faz III) klinik çalışmalarda güvenli ve etkili olduğu kanıtlanmalıdır. COVID-19 için birçok potansiyel aşı üzerinde çalışılmaktadır ve bazı büyük klinik deneylerin **sonuçları 2020'nin sonlarında veya 2021'in başlarında bildirilebilir**.

DSÖ ön yeterlilik için bir aşı ürününü değerlendirmeden önce, aşının üretildiği ülkede resmi inceleme ve onay dahil olmak üzere etkinlik ve güvenlik kanıtlarının bir dizi bağımsız incelemesinin yapılmasını ister. Bu sürecin bir kısmında, **Küresel Aşı Güvenliği Danışma Komitesi (GACVS)** de rol alır.

GACVS, 1999 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından potansiyel küresel öneme sahip aşı güvenliği sorunlarına hızlı, verimli ve bilimsel titizlikle yanıt vermek için kurulmuştur. Üyeleri, epidemiyoloji, istatistik, pediatri, iç hastalıkları, farmakoloji ve toksikoloji, bulaşıcı hastalıklar, halk sağlığı, immünoloji ve otoimmünite, ilaç mevzuatı ve güvenlik alanlarında dünyaca tanınmış uzmanlardır.

Bu aşamadan sonra DSÖ tarafından toplanan, **Aşı Uzmanları Stratejik Danışma Grubu (SAGE)** adlı harici bir uzman paneli, klinik araştırmalardan elde edilen sonuçları, hastalık, etkilenen yaş grupları, hastalık risk faktörleri ve diğer bilgilerle ilgili kanıtlarla birlikte analiz edecektir. Uzman paneli analiz sonucuna göre aşının kullanılıp kullanılmaması gerektiği ve duruma göre nasıl kullanılması gerektiği konularında öneride bulunacaktır.

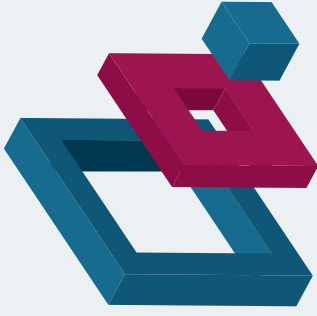
SAGE, aşılar ve teknoloji den araştırma ve geliştirmeye, bağışıklamanın sağlanmasına ve diğer sağlık müdahaleleriyle bağlantılarına kadar uzanan genel küresel politika ve stratejiler konusunda DSÖ'ye tavsiyelerde bulunmakla görevlidir.

DSÖ, bu sürecin her adımını hızlandırmak ve aynı zamanda en yüksek güvenlik standartlarının karşılanmasını sağlamak için dünya çapındaki ortaklarla birlikte çalışmaktadır.

COVID-19 aşıları pandemiye ne kadar çabuk durdurabilir?

COVID-19 aşılarının pandemi üzerindeki etkisi birkaç faktöre bağlı olacaktır:

Aşıların etkinliği

Aşıların ne kadar hızlı onaylandığı,
üretildiği ve teslim edildiği

Kaç kişinin aşı olduğu

Çoğu bilim insanı, diğer çoğu aşı gibi COVID-19 aşılarının da % 100 etkili olmayacağını tahmin ediyor. Dünya Sağlık Örgütü, onaylanmış aşıların mümkün olduğunca etkili olmasını sağlamak için çalışıyor.

Ne tür COVID-19 aşıları geliştirilmektedir? Nasıl çalışırlar?

Dünyanın dört bir yanındaki bilim insanları, COVID-19 için birçok potansiyel aşı geliştiriyor . Bu aşılardan tümü, vücudun bağışıklık sistemine COVID-19'a neden olan virüsü güvenli bir şekilde tanımayı ve engellemeyi öğretmek için tasarlanmıştır.

COVID-19 için birkaç farklı potansiyel aşı türü geliştirilmektedir:

Etkisiz hale getirilmiş (inaktif) veya zayıflatılmış bir virüs formunu kullanan, hastalığa neden olmamakla birlikte yine de bir bağışıklık tepkisi oluşturan, etkisiz hale getirilmiş veya zayıflatılmış virüs aşıları.

Güvenli bir şekilde bir bağışıklık tepkisi oluşturmak için COVID-19 virüsünü taklit eden zararsız protein parçaları veya **protein kabukları kullanan protein bazlı aşılar**.

Hastalığa neden olmaması için genetik olarak tasarlanmış bir virüsü kullanan, ancak güvenli bir şekilde bağışıklık tepkisi oluşturmak için **koronavirüs proteinleri üreten viral vektör aşıları**.

Kendi başına güvenli bir şekilde bağışıklık tepkisi uyandıran bir protein üretmek için genetik olarak tasarlanmış **RNA ve DNA aşıları**.

COVID-19 aşılarının güvenli olup olmadığını nasıl anlayacağız?

COVID-19 aşılarının güvenli olmasını sağlamaya yardımcı olmak için birçok katı koruma bulunmaktadır. Tüm aşılar gibi, COVID-19 aşıları da on binlerce insanı içeren büyük (faz III) denemeler de dahil olmak üzere titiz, çok aşamalı bir test sürecinden geçmektedir. COVID-19 için yüksek risk altındaki kişileri içeren bu denemeler, herhangi bir yaygın yan etkiyi veya diğer güvenlik endişelerini belirlemek için özel olarak tasarlanmıştır.

Bir klinik araştırma COVID-19 aşısının güvenli ve etkili olduğunu gösterirse, DSÖ bir aşı ürününü değerlendirmeden önce, aşının üretildiği ülkede etkinlik ve güvenlik kanıtlarının bir dizi bağımsız incelemesinin yapılması gerekir. Bu sürecin bir kısmı ayrıca Küresel Aşı Güvenliği Danışma Komitesi tarafından tüm güvenlik kanıtlarının gözden geçirilmesini içerir.

DSÖ tarafından toplanan harici bir uzman paneli, klinik araştırmalardan elde edilen sonuçları analiz edecek ve hastalık, etkilenen yaş grupları, hastalık için risk faktörleri ve diğer bilgilerle ilgili kanıtlarla birlikte aşılarda kullanılıp kullanılmayacağını ve nasıl kullanılması gerektiğini önerecektir. Ülkelerdeki yetkililer, aşılarda ulusal kullanım için onaylanıp onaylanmayacağına karar verecek ve aşılarda kendi ülkelerinde DSÖ tavsiyelerine göre nasıl kullanılacağına dair politikalar geliştireceklerdir.

Bir COVID-19 aşısı uygulamaya konulduktan sonra, DSÖ, herhangi bir güvenlik endişesini sürekli olarak izlemek için aşı üreticileri, her ülkedeki sağlık yetkilileri ve diğer ortaklarla çalışmaya devam edecektir.

COVID-19 aşıları uzun vadeli koruma sağlayacak mı?

COVID-19 aşılarının uzun vadeli koruma sağlayıp sağlamayacağını bilmek için henüz çok erken. Bu soruyu cevaplamak için ek araştırmalara ihtiyaç vardır. Bununla birlikte, mevcut veriler, COVID-19'dan iyileşen çoğu insanın, yeniden enfeksiyona karşı en azından bir miktar koruma sağlayan bir bağışıklık tepkisi geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Yine de bu korumanın ne kadar güçlü olduğunu ve ne kadar sürdüğünü yeni öğreniyoruz.

Kaç doz aşı olmalıyım?

Herhangi bir COVID-19 aşısının kaç dozuna ihtiyaç duyulacağı henüz belli değildir. Ancak şu anda test edilmekte olan COVID-19 aşılarının çoğu iki doz rejimi kullanmaktadır.

COVID-19 için güvenli ve etkili aşılar geliştirilirse, bunları ilk kim alacak?

COVID-19 için güvenli ve etkili aşılar geliştirilirse bu aşılarından yararlanabilecek herkesin, her yerde en yüksek risk altında olanlardan başlayarak mümkün olduğunca çabuk erişime sahip olması gerekir.

TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ

Mustafa Kemal Mahallesi 2147 Sokak No:3 06510 Çankaya / ANKARA
Tel: +90 (312) 409 81 00 • Fax: +90 (312) 409 81 09
teb@teb.org.tr • www.teb.org.tr